

Lauderdale en de overheidsschuld

Grote overheidsschulden zijn alom. Bij de klassieken was daar al discussie over. Lauderdale neemt in die discussie een centrale plaats in. Volgens hem moest er in goede tijden niet gespaard worden zodat de schulden kleiner zouden zijn.

Schumpeter (1954) noemt de Schotse politicus en economist James Maitland 8th Earl of Lauderdale (1759–1839) een zelfstandig denker en de grootste anti-be-spaarder van zijn tijd en daarmee een voorloper van Keynes. Samen met Malthus, Sismondi en Chalmers behoort hij tot de prominenten die de destijds bijna algemeen aanvaarde Wet van Say afwezen. Oorspronkelijk had Lauderdale sterke liberale sympathieën, maar later werd hij een volbloed conservatief. Het tekort op de overheidsbegroting baart niet alleen nu zorgen, maar dat was ook het geval toen de economische wetenschap ontstond. Voor de klassieken was het enige toegestane overheidsbeleid immers fiscaal beleid, voor de rest was het *laissez faire*. Benthams leuze “in de economie valt veel te leren maar weinig te doen” (Bastiat, 1845) is vooral op de klassieken van toepassing. De overheid had echter wel geld nodig voor haar taken. Volgens Ricardo (1957) was een economisch principe dan ook “alleen van direct belang als het de overheid tot de juiste belastingmaatregelen leidt”.

Adam Smith stelde dat een overheidstekort een negatief effect heeft op de binnenlandse productie, vanwege de negatieve stimuli van toekomstige hoge belastingtarieven en de mogelijkheid van een kapitaalvlucht. Bovendien was er volgens hem een garantie voor vrede als landen die oorlog willen voeren, hiervoor niet kunnen lenen maar zich direct tot de belastingbetalers moeten wenden (Smith, 1776). Voor Lauderdale was een overheidsschuld daarentegen geen probleem omdat het een schuld van de bevolking aan zichzelf is: “Hoe kan immers een overdracht van de een aan de ander de totale welvaart, waarvan de welvaart van de belastingbetalers, belastinginners en ontvangers van de rente toch een onderdeel is, doen dalen” (Lauderdale, 1829). Mits het geen schuld aan het buitenland betreft.

Lauderdale gaf de grootste uitdaging aan het klassieke fiscale beleid met zijn argument tegen een *sinking fund* (Sowell, 1974). Voor de instelling van zo'n fonds werd in het Engelse parlement gepleit. Het fonds, gevoed met overschotten uit goede jaren die vervolgens worden geïnvesteerd,

zou samen met de gekweekte rente de aflossing kunnen geven voor overheidstekorten in slechte jaren. Volgens Lauderdale zetten budget-surplussen van overheden consumptie van burgers om in overheidsinvesteringen. Het belaste inkomen dat anders geheel of gedeeltelijk zou zijn geconsumeerd, geeft op korte termijn gedwongen investeringen. Het onvrijwillige karakter wordt door Lauderdale benadrukt. Zijn argument betreft niet, en daarmee de gevolgen van, vrijwillige spaarzaamheid. Lauderdale (1804) bedacht dat er op korte termijn een grens aan de hoeveelheid winstgevendende investeringen was. Hij keek als eerste naar de kortetermijnhoudbaarheid van investeringen, gegeven de afnemende opbrengsten van opeenvolgende kapitaal-eenheden. Wanneer de productie te groot werd, zou deze wel eens

niet-kostendekkend moeten worden verkocht. Door een overheidssurplus ontstaat een overvloed aan investeringen. Voor Lauderdale is er op korte termijn bij de gegeven stand van de techniek en voorkeuren een beperkte hoeveelheid houdbare investeringsmogelijkheden: een land dat geen vooruitgang kan boeken moet niet gaan sparen en daarmee investeren. Het *sinking fund*

verhoogt kunstmatig besparingen en investeringen boven het houdbare niveau. Wat natuurlijk niet uitsluit dat, op lange termijn, wel een hoger niveau van besparingen en productie houdbaar is. Het gaat niet om stagnatie op lange termijn maar om cyclische fluctuaties (Fetter, 1945). Kortom, sparen in goede tijden levert volgens Lauderdale slechts een schijnwinst op in de vorm van een lagere overheidsschuld in tijden van crisis. De problemen zouden er alleen maar mee naar voren zijn gehaald in de vorm van gedane niet houdbare overheidsinvesteringen.

Lauderdale

LITERATUUR

- Bastiat, F. (1845) *Economic sophisms*. Irvington-on-Hudson: Foundation for Economic Education.
- Fetter, F.A. (1945) Lauderdale's oversaving theory. *American Economic Review*, 35(3), 263–283.
- Lauderdale, J.M. (1804) *An inquiry into the nature and origin of public wealth*. New York: Augustus Kelley.
- Lauderdale, J.M. (1829) *Three letters to the Duke of Wellington*. New York: Augustus Kelley.
- Ricardo, D. (1957) *The works and correspondence of David Ricardo*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schumpeter, J.A. (1954) *History of economic analysis*. New York: Oxford University Press.
- Smith, A. (1776) *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations*. New York: Modern Library.
- Sowell, T. (1974) *Classical economics reconsidered*. Princeton: Princeton University Press.

AUKE R. LEEN

Universitair docent aan de
Universiteit Leiden